

Atklāj! Izpēti! Iepazīsti!

NEMATERIĀLĀS KULTŪRAS MANTOJUMA VĒRTĪBAS

Latvija | Lietuva | Baltkrievija

Šo programmu finansē
Eiropas Savienība

12

7

2

17

17

Atklāj, izpēti un iepazīsti nemateriālās kultūras mantojuma vērtības Latvijā, Lietuvā un Baltkrievijā!

Jaunajā tūrisma maršrutā iespējams apskatīt Zemgales reģiona, Neretas novada, Jēkabpils pilsētas (LV), Viļņas un Rokišķu rajona (LT), kā arī Polockas un tās apkārtnes (BLR) nemateriālā kultūras mantojuma tūrisma objektus.

Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas nemateriālās kultūras mantojums un ar to saistītie tūrisma pakalpojumi katrā valstī izpaužas citādāk. Latvijā pašu acīm var skatīt, iepazīt un novērtēt etnogrāfiskos tautastērpus, dažādus godus un gadskārtu svinības, rotaļas, dziesmas, dejas, pirts rituālus, mūzikas instrumentu spēli, rotājumu veidošanu, receptes un tradicionālo ēdienu gatavošanas prasmes, latvisko dzīvesziņu un citas pamatvērtības. Par to daudzinašānu valstī regulāri piešķir kultūras zīmi "Latviskais mantojums" un "Latviešu virtuve". Savukārt Lietuvā gardēži var baudīt tūristu iecienīto, tradicionālo meistdarstīki – cepumus "sēnītes" un "šakotis", kas iekļauti Lietuvas kulinārā mantojuma sarakstā. Tāpat kaimiņzemē var baudīt arī tatāru virtuves ēdienus, iepazīt etnogrāfiju un senās tehnoloģijas, bet Baltkrievijā var iepazīt šīs tautas dejas, gadskārtu ierašas un dziesmas, īpaši antifonisko dziedāšanu, kas raksturīga tikai Polockas reģionam.

Šī tūrisma maršruta piedāvājums ceļotājiem sniedz iespēju ieraudzīt un iepazīt unikālus tūrisma objektus un to saimniekus, kuri glabā, lolo un nodod tālāk nozīmīgas latviešu, lietuviešu un baltkrievu nemateriālā kultūras mantojuma vērtības, palīdzot vairot gan zināšanas, gan dziļāk izprast savas saknes.

Izpēti nemateriālā kultūras mantojuma vērtības, kas kā neizsīkstošs identitātes avots nododamas nākamajām paaudzēm!

Saturs

ievads.....	3
Viļņas rajons, Lietuva.....	4
Rokišķu rajons, Lietuva.....	7
Neretas novads, Latvija	10
Zemgales reģions, Latvija	11
Apskates objektu karte	14
Jēkabpils pilsēta, Latvija	21
Polockas pilsēta un rajons, Baltkrievija	25

13

Apzīmējumi

- Apmeklējumam nepieciešama iepriekšēja pieteikšanās!
- Grupu apmeklējumam nepieciešama iepriekšēja pieteikšanās!
- Daļībai programmās, darbnīcās nepieciešama iepriekšēja pieteikšanās!
- Tuvākais Tūrisma informācijas centrs / punkts / sniedzējs, kas atrodas pie objektiem.

VILŅAS RAJONS

Viļņas rajons ir vieta, kas ierauj tradīciju un vēstures virpulī un kur var iegūt unikālu pieredzi, pētot nemateriālo kultūras mantojumu. Šajā rajonā savstarpēji mijiedarbojas poļu, lietuviešu, baltkrievu, ukraiņu, tatāru, krievu un ebreju tautu tradīcijas un reliģijas no dziļas senatnes, un šo kultūru mijiedarbībā veidojās savdabīga folklorā un tautas amatniecība.

Jaunais tūrisma maršruts paver brīnišķīgu iespēju iepazīties ar nemateriālo kultūru, ar pirmskristietības laiku saistītajām tradīcijām, kā arī, piedaloties izglītojošās nodarbībās, izprast pagājušo gadsimtu paražu un amatniecības nozīmi.

1

Medininku pils

Vienā no vislabāk saglabātajām XIV gs. Lietuvas pilīm tiek organizēti izziņoši pasākumi bērniem un pieaugušajiem,

kuros iegūstamas plašas zināšanas par nemateriālo kultūras mantojumu. Bērni var piedalīties nodarbībās par seno pagānisko reliģiju, kurās tiks pastāstīts par seno dievību dažādību un hierarhiju. Tiek organizētas arī citas nodarbības par viduslaiku pilsētas arhitektūras īpatnībām, dažādiem interesantiem faktiem par apģērbu un sabiedrības dzīvesveida

specifiku. Vecāko klašu skolēni var uzzināt par naudas vēsturi pasaulē un Lietuvā. Medininku pilī ir iespējams iegūt ne tikai plašas teorētiskās zināšanas, bet arī pārbaudīt tās praksē.

📍 Šv. Kazimiero g. 2, Medininkai, Viļņas rajons, Lietuva
54.539399, 25.649907
🏠 www.trakaimuziejus.lt
+370 69660246

2

Nemežas tatāru kopiena

Visi zina čeburekus, pīrāgu – simtlapi (*šimtalapis*), šurpas zupu, pelmeņus, plovu un kāpostu tīteņus. Tie visi ir tradicionālie tatāru ēdieni, kas būtiski ietekmējuši Lietuvas kulināro mantojumu. Lai gan nereti valda uzskats, ka gaļas žāvēšana ir lietuviešu tradīcija, patiesībā tā ir pārņemta no tatāriem. Tatāri Lietuvā ir ieviesuši arī lietuviešu tik iemīļoto halvu. Nemežas tatāru kopiena sniedz unikālu iespēju iepazīt tatāru kultūru, virtuvi un tradīcijas – apmeklētāji var nobaudīt ēdienus,

LIETUVA

apmeklēt mošejas un kapsētas, no pašiem tatāriem dzirdēt un redzēt daudz interesantu faktu.

📍 Totorių g. 4, Nemežis, Viļņas rajons, Lietuva
54.635799, 25.356578
🌐 www.nemetztatarcom.webs.com
+370 68695210

3

Neres Reģionālais parks

Tas ir mežiem bagātāks Lietuvas reģionālais parks un tajā aug daži no lielākajiem un vecākajiem ozoliem valstī. Šī vieta ir atvērta ikvienam, kurš vēlas uzzināt vairāk par pirmskristietības

kultūru, kā arī dabas un kultūras vērtībām abos Neres krastos. Parks aptver skaitāko Neres ielejas daļu. Šajā teritorijā cilvēki ir apmetušies vairāk nekā pirms 10 000 gadiem. Pastaigājieties pa Dūkstu ozolu meža takām: varat izvēlēties mitoloģisko taku, kas jums atklās senās baltu dievības.

Senči uzskatīja, ka dievs *Peruns* mīt ozolā, tāpēc senie balti un austrumslāvi pielūdza šos kokus kā svētas būtnes. Ejot gar Neres upi, ir iespēja apskatīt Karmazīnu kapukalniņus, kas liecina par mūsu senču tālo pagātņi. Apbedījumu uzkalniņi iespējams, tika uzbūvēti ap VI–VIII gs. Parkā atrodas deviņas dažādas pārgājēju takas, un ir iespēja piedalīties interesantās ekskursijās, uzzinot aizraujošus faktus par seno baltu dzīvi. Apmeklētājiem ir iespēja izveidot pašiem savu maršrutu, sekojot dzīvnieku pēdu nospiedumiem.

📍 Vilniaus g. 3, Dūkštos, Viļņas rajons, Lietuva
54.820699, 24.973770
🌐 www.neriesparks.lt
+370 52599242

4

Ľubavas muiža un dzirnavas

Ľubavas muižas ūdensdzirnavas tika uzceltas XVI gs. Žalesas upes krastā un laika gaitā ir vairākkārt atjaunotas, un tajās ierīkots muzejs.

Tas ir unikāls tehniskā, vēsturiskā un nemateriālā kultūras mantojuma objekts, kas ilustrē vairāk nekā gadsimtu darbojušos dzirnavu tehnoloģiju. Ar šādu mērķi tika rūpīgi restaurēta dzirnavu tehniskā iekārta, saglabājot pat sīkākās autentiskās detaļas. Gadu pēc atjaunošanas "Europa Nostra" pasludināja muzeju par Eiropas kultūras mantojuma saglabāšanas paraugprojektu. Ľubavas muiža ir viena no vecākajām Lietuvā, kurā papildus dzirnavu apskatei iespējams apmeklēt arī ekspozīciju par 12 ģimenēm, kuras pirms Otrā pasaules kara dzīvoja Ľubavā.

📍 Ľubavas ciems, Viļņas rajons, Lietuva
54.850663, 25.341254
🌐 www.liubavas.lt
+370 52377077

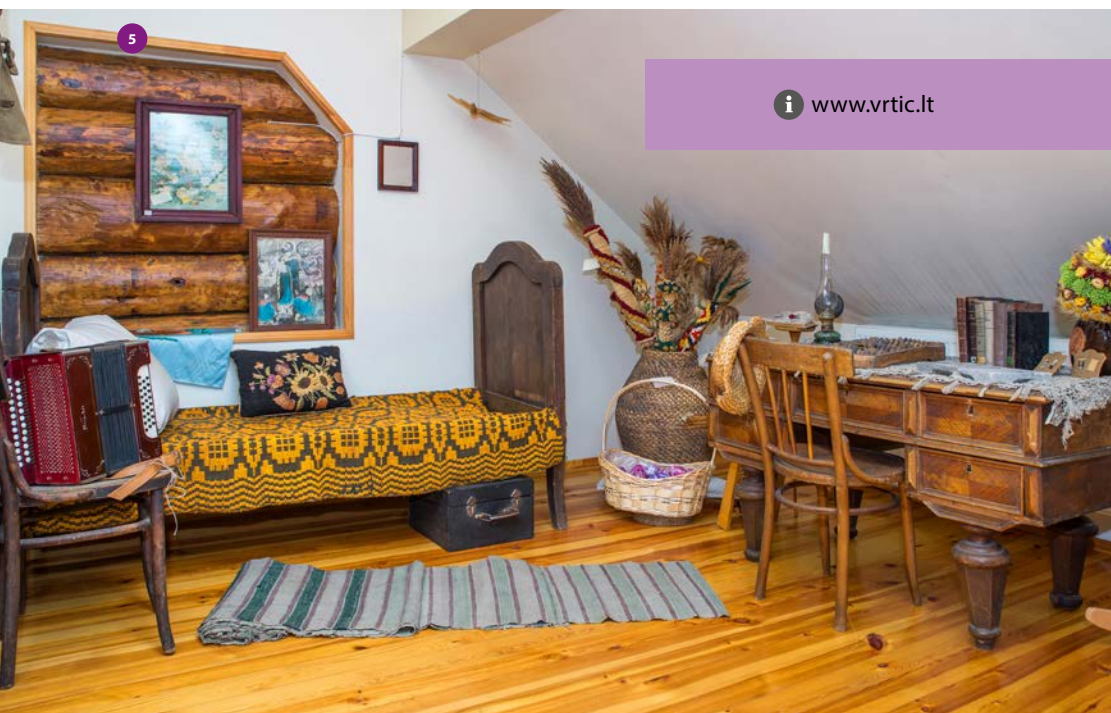
5

Vilņas rajona Etnogrāfiskais muzejs Nemenčinē

Muzejs iepazīstina apmeklētājus ar dažādu kultūru nemateriālo mantojumu. Gandrīz 1000 eksponātu stāsta par lietuviešu, krievu, poļu, baltkrievu un citu tautību tradīcijām. Muzeja pastāvīgo ekspozīciju veido daudzi senie sadzīves priekšmeti, kurus ziedojuši Vilņas rajona iedzīvotāji: krūzes, bļodas, audumi, tradicionālie apģērbi, mēbeles, grāmatas,

dokumenti un mākslas darbi. Eksponātu vidū ir amatnieku un zemnieku izmantotie instrumenti. Muzejā notiek izstādes, koncerti un konferences, kā arī vietējiem iedzīvotājiem un viesiem tiek dota iespēja piedalīties izglītojošās darbnīcās, kurās var apgūt salmu pišanu, galdniecības mākslu, ziepju vārīšanu un māla priekšmetu izgatavošanu vai lipināšanu.

 Švenčionių g. 14, Nemenčina, Vilņas rajons, Lietuva
54.846554, 25.464919
 www.vkem.lt
+370 52377077

 www.vrtic.lt

ROKIŠŲ RAJONS

LIETUVA

Rokiški ir Lietuvos etnogrāfiskā reģiona – Aukštaitijas – daļa. Līdz pat mūsdienām šeit ir dzīvi dialekti, no paaudzes paaudzē nododamas ieražas, folklorā, tautas māksla, amati un pat savas rakstura īpatnības. Ceļojot pa Rokišķu rajonu, ir iespēja iepazīties ar nemateriālās kultūras mantojuma dārgumiem – ieraudzīt unikālus logu slēgus Rokišķu ielās, kā arī baudīt Aukštaitijas kulinārā mantojuma gardumus un dzērienus, kas tiek gatavoti pēc senajām receptēm un ir iekļauti Lietuvas Nacionālā mantojuma sarakstā.

6

Kriaunų muzejs

Kriaunų muzejā virmo ciema kultūras mantojuma gars. Ekspozīcijas ir bagātas ar dažādu amatnieku (galdnieku, kalēju, audēju, zvejnieku) darba rīkiem un izstrādājumiem. Aplūkojami interesanti un vērtīgi ciema izgudrotāju veidojumi: iekārtas linsēklu malšanai un saulespuķu sēklu eļļas spiešanai, ar kājām minamas kalēja plēšas, kāpostu griešanas, ābolu sulas spiešanas un daudzi citi rīki. Muzejā apskatāms XX gs. sākuma ciema zvejnieku mājas iekārtojums, tiek organizētas izglītojošas programmas, piemēram, sveču liešana, un izziņas darbnīcas, piemēram, rokassomas vēsture.

 Sartų g. 12, Kriaunos, Rokišķu rajons, Lietuva
55.851196, 25.797134
 www.muzejusrokiskyje.lt
+370 45841718

7

Joanos un Antano Tunaišu etnogrāfiskā māja-muzejs

Muzejs ierīkots Tunaišu ģimenes lauku mājās, kas atrodas viņu dzimtajā Šetekšņu

ciemā. Šeit apkopoti un izstādīti unikāli XIX–XX gs. lauksaimniecības eksponāti, zemes apstrādes darbarīki, galdnieka, vērpšanas, aušanas rīki u. c. Ekspozīcija atspoguļo Aukštaitijas novadam – lielākajam Lietuvas etnogrāfiskajam reģionam, kas izceļas ar dialektu, tradīciju un ieražu bagātību – raksturīgo apģērbu,

apavus, saimniecības un amatniecības darbarīkus un kultūrvēsturisko mantojumu.

- 📍 Šetekšnių ciems, Panemunėlio senūnija, Rokiškų rajons, Lietuva
55.885348, 25.361917
- 🌐 www.rokiskiotic.lt
+370 61639227

8

Ielas ar apgleznotajiem logu slēgiem

Šī "brīvdabas galerija" ir atvērta visa gada garumā. Mākslinieki pilsētas logu slēgus izgrezno kopš 2003. gada un jau ir apgleznojuši vairāk nekā 250 slēgu. Ar apgleznotiem logu slēgiem ir izrotātas Rokiškų pilsētas Neatkarības laukuma, Republikas, Kauņas un citu ielu mājas. Šīs ilggadējās logu slēgu apgleznošanas tradīcijas piešķir pilsētai īpašu māksliniecisku kolorītumu un atšķirīgumu, kā arī mudina radošo pašizpaušmi.

- 📍 Nepriklausomybės a., Respublikos g., Rokiškį, Lietuva
55.962899, 25.586674
- 🌐 www.rokiskiotic.lt
+370 45851044

🌐 www.rokiskiotic.lt

7

9

Jodupes "sėnišu" un "šakotu" mājās

Jodupė ir iespēja piedalīties divās izglītojošās programmās: "sėnišu" (sėnes formā cepti saldi cepumi) un "šakotu" cepšanā. Šie saldie mīklas izstrādājumi Rokiškų un Jodupes novadā svarīgākajos ģimenes svētkos tradicionāli lepni gozējas uz galda gandrīz vairāk nekā simts gadus, tādēļ abi produkti iekļauti Lietuvas Nacionālā mantojuma sarakstā. Jodupes "sėnišu" un "šakotu" mājās iespējams uzzināt par kulinārijas mantojuma izstrādājumiem un to cepšanas procesu: "šakotu" cepšanas izglītojošā programmā apmeklētāji dzirdēs to rašanās stāstu, redzēs, kā malkas krāsni dzimst tradicionālais lietuviešu gardums, paši to cept un nogaršos, savukārt "sėnišu" izglītojošās programmas laikā dalībnieki no mīklas pagatavos šos gardos cepumus un izgreznos tos sev tīkamās krāsās.

- 📍 Pergalės g. 2, Juodupe, Rokiškų rajons, Lietuva
56.089812, 25.603953
- 🌐 www.facebook.com/lisadauskiene
+370 65680373

10

Vindara lauku sēta "Roksala"

Vindara Raimunda Nageles ģimene izkopj senas mājas vīna darināšanas tradīcijas. Jau piektajā ģimenes paaudzē tiek gatavots vīns no pašmāju ogām un augļiem. Deviņiem ģimenē gatavotajiem mājas vīniem ir Lietuvas kulinārā mantojuma statuss. Viensētas apmeklētājiem būs iespēja apskatīt

vistālāk Ziemeļlietuvā esošo vīnogu audzētavu un iepazīties ar vīna darināšanas mākslu. Vīna degustācijas laikā pats vīndaris pastāstīs par vīna vēsturi, gatavošanu un mūsdienu vīna darišanas tendencēm.

- 📍 Taručiu ciems 8, Pandēlio senūnija, Rokiškų rajons, Lietuva
56.145887, 25.279400
- 🌐 www.roksala.lt
+370 62661510

NERETAS NOVADS

Neretas novada kultūrvēsturisko mantojuma tradīciju saglabāšana un attīstība brīvā dabā turpinās Ērberģes estrādē, kas no jauna uzcelta tās vēsturiski vecajā vietā. Tur var iepazīt senas dziesmas, dejas un rotaļas, piedalīties dažādos folkloras pasākumos un amatnieku aktivitātēs, kā arī sastapt atraktīvus Ērberģes muižas ļaudis. Neretas kultūras namā noteikti ir vērts iepazīties arī ar aušanas jauno 3D ekspozīciju.

11

Mazzalves brīvdabas estrāde

Brīvdabas estrādē Ērberģes muižas Zilā dāma un Ragana piedāvā izmēģināt senas spēles un atrakcijas, piemēram, staigāšanu ar ķekatām, ķegļus, "acu miegšanu", "žurku ķeršanu", kā arī iecienītas latviešu rotaļdejas – "Kumeliņi, kumeliņi", "Bitīt rožu dārziņā", "Pēdējais pāris šķiras". Turpat var arī pievērsties senu monētu kalšanai vai sviesta kulšanai. Līdzās estrādei atrodas senā Ērberģes muiža un parks ar Leģendu taku.

- 📍 Skolas iela 1, Mazzalves pagasts, Neretas novads, Latvija
56.364779, 25.017276
- 🌐 www.neretasnovads.lv
+371 26156635

🌐 www.neretasnovads.lv

ZEMGALES REĢIONS

LATVIJA

Jaunajā tūrisma maršrutā ir iespēja redzēt un iepazīt tūrisma objektus un saimniekus, kuri glabā, lolo un tālāk nodod nozīmīgas latviešu nemateriālās kultūras mantojuma vērtības: etnogrāfiskos tautastērpus, godus un gadskārtas, rotaļas, dziesmas, dejas, svētkus, mūzikas instrumentu spēli, rotājumu veidošanu, receptes un ēdiena gatavošanas procesus, latvisko dzīvesziņu un citas pamatvērtības. Par to, cik aizrautīgi šie saimnieki ir pievērsušies minēto kultūrvēsturisko tradīciju izkopšanai, liecina vairākiem tūrisma maršrutā iekļautajiem objektiem piešķirtās kultūras zīmes "Latviskais mantojums" un "Latviešu virtuve", kas ir īpašs latvisko tradīciju daudzinašanas novērtējums. Ja vēlaties izkopt savas zināšanas un dziļāk izprast savas saknes, ir vērts izbaudīt šī tūrisma maršruta piedāvājumu un pašam izspēlēt kādu seno spēli, nogaršot kādu tradicionālo našķi vai nosvinēt kādu no latviešu gadskārtām.

12

Zemgales sensēta "Everti"

XIX gs. otrās puses zemnieku sētas ansamblī, seno ēku ieskaits, slejas latvisko tradīciju pirts komplekss, kas latviešiem kopš seniem laikiem ir bijusi labsajūtas, kā arī ķermeņa un gara atveseļošanas vieta. Tiek piedāvāti senie latviešu pirts rituāli: pirtiņas, līgavas muguras mazgāšana, vīru spēka pirts, ieņemšanas laites, kā arī jaunā laika ieražas – dzimšanas dienas rituāls, iniciāciju ceremoniju pirts. Sētā tiek svinēti tradicionālie gadskārtu svētki,

dažādi uguns rituāli, tiek piedāvāta meistardarbnīca "Veselība paša rokās", kur iespējams uzzināt un izmēģināt dzintara unikālās īpašības, sasiet savu īpašo pirts slotu, pagatavot zāļu sāli un izmēģināt kārkļu slotiņu masāžu. Noslēgumā notiek īpašs uguns rituāls ar apmeklētāju grupas izvēlētu mērķi, izmantojot dzintara putekļus un dažādus ritma instrumentus.

- 📍 "Everti", Bārbeles pagasts, Vecumnieku novads, Latvija
56.423011, 24.606901
- 🌐 www.everti.lv
+371 26556452

13

Brīvdabas muzejs "Ausekļu dzirnavas"

"Ausekļu dzirnavas" ir veidotas kā latviska lauku sēta, kur var iepazīties ar seno darbarīku un tehnikas kolekciju (spēkratiem, mehānismiem, mājsaimniecības priekšmetiem), senču sadzīvi un darba tikumu, kā arī jauki atpūsties ģimenes lokā. Saimniecībai

www.visit.jelgava.lv
www.visit.bauska.lv

13

ir piešķirta kultūras zīme “Latviskais mantojums” par latvisko tradīciju uzturēšanu mūsdienīgā tūrisma piedāvājumā. Ik pavasari un rudenī muzejā tradicionāli notiek Sējas svētki un Pļaujas svētki ar seno lauku darbu un amatu demonstrējumiem, kuros iesaistās arī apmeklētāji. Svētkos graudus izkuļ ar Latvijā ražoto kuļmašīnu “Imanta”, kuru darbina tvaika dāmpis, atjaunotajās ūdens dzirnavās ar ūdens spēku tiek rādīta graudu malšana, gatavotas grūbas un putraini, sētā noris labības kulšana ar zirga ģēpeli, grozu pišana, baļķu grebšana, striķu višana, lubiņu plēšana un daudzas citas amatu prasmes. Muzejā var redzēt Latvijā vienīgo darba kārtībā esošo, Anglijā ražoto, tvaika lokomotīvi “Ruston” (1912) un koka vējdzirnavas.

- 📍 “Ausekļu Dzirnavas”, Bārbeles pagasts, Vecumnieku novads, Latvija
56.441210, 24.582840
- 🏠 www.ausekludzirnavas.lv
+371 29197412

13

14

Zemnieku saimniecība “Vaidelotes”

Lauksaimniecība un latviskā dzīvesziņa – jēdzieni, kas labi sadzīvo saimniecībā, kurai piešķirta kultūras zīme “Latviskais mantojums” par latvisko tradīciju kopšanu, kā arī zīme “Latviešu virtuve” par tradicionālo ēdienu gatavošanu un daudzinašanu.

14

14

Saimniecībā var aplūkot garšaugu un ārstniecības augu kolekcijas, nobaudīt ārstniecības augu tējas, iepazīt seno latviešu virtuvi, atpūsties zem lielā ozola. Saimniece var ierādīt, kā cept pīrāgus un karašu no rupja maluma pilngraudu miltiem un siet Jāņu sieru, kā izprast maizes tapšanas ceļu un pagatavot pilngraudu virtenus, kā dzīvot ar prieku un lauku labumu iegāde.

- 📍 “Vaidelotes”, Codes pagasts, Bauskas novads, Latvija
56.427692, 24.226141
- 🏠 www.vaidelotes.lv
+371 29389993

15

Staļģenes muīža (Latviešu gadskārtu tradīciju aplis)

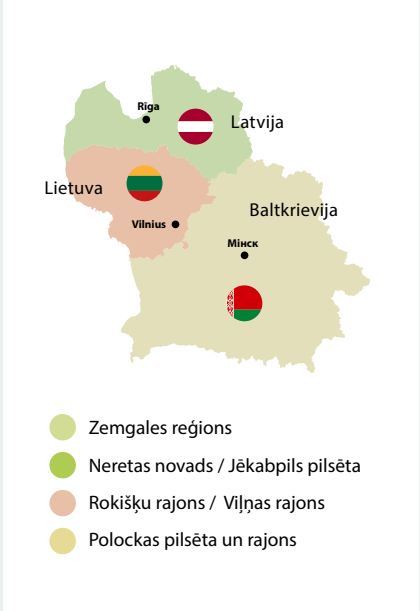
Latviešu gadskārtu tradīciju aplis Staļģenes muīžas parkā izveidots kā senais saules kalendārs, kas atspoguļo Saules ritējumu latviskā dzīvesziņā. Apli veido astoņi laukakmeņi, kas simbolizē latviešu gadskārtas, katrā no akmeņiem iekalta attiecīgās gadskārtas zīme. Zemei, gada laikā apritot ap Sauli, ir astoņi zīmīgi punkti, ko latviešu senči dēvēja par gadskārtu un to atzīmēja ar svētkiem. Svētkiem īpaši gatavojās, dziedāja dziesmas, gāja rotaļās, gatavoja raksturīgus ēdienus, veica rituālus, lai nodrošinātu veiksmi, prieku un veselību, veicinātu labestību, atvairītu ļaunumu un paustu pateicību par sasniegto, nodrošinot auglību un labu ražu. Ikviens apmeklētājs ir aicināts izjust šo vietu, kā arī piedalīties gadskārtu svinēšanā kopā ar vietējo folkloras kopu.

15

- 📍 Skolas iela 2, Staļģene, Jaunsvirlaukas pagasts, Jelgavas novads, Latvija
56.571819, 23.961425
- 🏠 www.visit.jelgava.lv
+371 26383129

16

Lauku sēta latviskām tradīcijām "Caunītes"

Sētā, kurai piešķirta kultūras zīme "Latviskais mantojums" par latvisko tradīciju daudzinašanu un kopšanu, māca apmeklētājiem latvisko tradīciju piekopšanu, piemēram, Mārtiņu, Meteņu, Ūsiņu, Jēkabu, Māras dienas u. c. gadskārtu svinēšanu. Tā ir vieta, kur labprāt aicina tos, kuri vēlas baudīt latvisku noskaņu un sabiedrību. Tiek piedāvātas dažādas aktivitātes atbilstīgi latviskajām gadskārtām. Lauku sētas centrālā vieta ir klēts ar maizes krāsni. Apmeklētājiem ir iespēja iepazīties ar seno maizes cepšanas procesu no grauda līdz gatavam maizes kukulītim. Tiek piedāvāta radoša darbošanās – puzuru, sauliņu, masku veidošana.

- "Caunītes", Cenu pagasts, Ozolnieku novads, Latvija
56.722517, 23.791061
- www.caunites.lv
+371 26352395

17

Energētiskā pirts "Lielzemes"

Gleznainā meža ielokā latvisko dzīvesziņu caur pirts rituāliem popularizē un praktizē tās pirts saimnieki, kuri ir aizsākuši latviskās pirts tradīciju atdzimšanu.

Tie ir pirtnieki ar dziļu psihoterapijas un veselības zināšanu bāzi. Saimnieki ne tikai darbojas lauku tūrismā un ik gadu māca zinības pirts skolā, bet ir arī divu latviskās dzīvesziņas grāmatu autori. Seno latviešu pirts tradīciju popularizēšana, dziedinot un sniedzot harmoniju viesiem, ietver pirtīžas, iniciācijas rituālus, īpašas sieviešu pirtis, izmantojot dabas materiālus. Apmeklētājiem ir iespējams arī pašiem veikt rituālus ar saimnieku nelielu palīdzēšanu, tādējādi praktiski nododot tālāk savas zināšanas un prasmes.

- "Lielzemes", Vecumnieku pagasts, Vecumnieku novads, Latvija
56.623058, 24.497366
- www.lielzemes.lv
+371 26160989

18

Tautas mūzikas instrumentu muzejs "Skaņumāja"

Biedrības "Skaņumāja" telpās Krapes pagastā ir aplūkojama latviešu tradicionālo mūzikas instrumentu ekspozīcija. Šeit ir iespējams iepazīties ar pēdējo 100 gadu laikā Latvijā izgatavotajiem un spēlētajiem mūzikas instrumentiem, izsekot to attīstības ceļiem, paklausīties to skaņās vai arī mēģināt pašiem tās izvilināt no senajiem skaņu rīkiem.

Ekspozīcijā skatāmas kokles, cītaras, dažādu sistēmu ermoņikas, vijoles, mandolīnas un citi gan ievestie, gan vietējo amatnieku darinātie instrumenti, kas uzskatāmi atspoguļo muzicēšanas tradīciju daudzveidību, laika gaitā notikušās pārmaiņas un novadu atšķirības.

- "Krapes", Krapes pagasts, Ogres novads, Latvija
56.745664, 25.102043
- www.muzikanti.lv
+371 26162146

17

 www.visit.bauska.lv
www.visit.jelgava.lv
<https://visit.skriveri.lv>

16

17

16

17

19

<https://visit.skriveri.lv>
www.aizkraukle.lv
www.visitkoknese.lv

21

20

20

20

19

Zemnieku saimniecība “Ragāres”

Saimniecība iekārtota Daugavas krasta augšdaļā, kur aug dažādu sugu un šķirņu dekoratīvie augi, garšaugi, ārstniecības augi, kā arī tradicionālie latviešu sētas augi. Saimniecībai ir piešķirti vairāki sertifikāti – “Latvijas Ekoproducts”, “Bioloģiskā lauksaimniecība” un konkursa “Senču aicinājums” laureāta gods.

Apmeklētājiem ir iespēja dabā apskatīt, aptaustīt, pasmaržot vairāk nekā 100 dažādus augus, smelties jaunas zināšanas par saimniekošanu ar bioloģiskām latviešu sentēvu metodēm. “Ragārēs” var nobaudīt gardas ekoloģiskās tējas, kas ievāktas un gatavotas pašu rokām, ogas un augļus, kā arī salātus no zaļumiem, kas plāvā uzrunājuši apmeklētājus, kā arī iegādāties jau gatavo produkciju. Pēc saimnieku domām, pārmantojot senču zinātību, pat nezāles top par ļoti vajadzīgiem augiem mūsu uzturā un organismā.

📍 “Ragāres”, Skrīveru pagasts,
Skrīveru novads, Latvija
56.627343, 25.086079
🌐 www.ragares.com
+371 29229588

20

Aizkraukles Vēstures un mākslas muzejs “Kalna Ziedi”

Muzejs apmeklētājiem piedāvā aplūkot pastāvīgo ekspozīciju “Daugavas krastu likteņstāsti”, kas ataino dzīvi Daugavas krastos XX gs. pirmajā pusē, te apskatāms arī seno sēļu tautastērpa atdarinājums. Tāpat ir pieejamas muzeja pedagoģiskās programmas, tradicionālās latviešu spēles un rotaļas kā maskošānās tradīcijas, gadskārtu ieražu svētki, latvisko godu

svinēšana, pasākumi ģimenēm. Muzejā ir atvērta krātuve, kas bagāta ar visdažādākajiem amatniecības rīkiem. Iespējams izmēģināt sviesta kuļšanu, ik gadu jūlija beigās muzejā notiek Kalēju dienas.

📍 “Kalna Ziedi”, Muzeja iela, Aizkraukle,
Aizkraukles novads, Latvija
56.598941, 25.271577
🌐 www.aizkrauklesmuzejs.lv
+ 371 65123351

21

Biedrības “Baltaine” Radošā māja

Kokneses un apkārtnes nemateriālā kultūras mantojuma gaismā cēlējs biedrība “Baltaine” ir Latvijas folkloras balvas laureāti dzīvesziņas nominācijā, kā arī folkloras balvas “Austras koks” ieguvēji. Mājas aktivitātes visā Latvijā zināmas ar gadskārtu svētkiem, ģimenes godiem, kulinārā mantojuma meistarklasēm, kā arī ar mūzikas instrumentu spēli un rokdarbu radīšanu. Apzināties savas saknes, iet rotaļās, iemācīties jaunu danci, padziedāt kopā ar folkloras kopu “Urgas” ir aizraujoši jebkurā vecumā. Piedaloties amatniecības darbnīcās, var atcerēties un apgūt sen aizmirstas, no paaudzes paaudzē mantotas prasmes vērpšanā, šķeterēšanā, tamborēšanā, adīšanā, pīšanā, mezglošanā, izšūšanā, papīra locīšanā, salmu rotājumu gatavošanā, rakstīšanā ar spalvu u. c. jomās. “Baltaines putra”, “Būnišu biežā zupa”, cigoriņu kafija ar kliju pīrādziņu pārsteidz katru kulinārā mantojuma baudītāju.

📍 Melioratoru iela 1A, Koknese,
Kokneses novads, Latvija
56.644123, 25.441814
🌐 www.visitkoknese.lv
+371 26575499

22

Lokstenes svētnīca

Lokstenes svētnīca atrodas uz salas Daugavā, kas iekārtota latviskās dzīvesziņas – dievturības – kā latviešu tautā pastāvīgi uzturētās dainu reliģijas un latviešu tradīcijās saglabātā seno garīgo un tikumisko vērtību kodola daudzīnāšanai. Dievsētu veido Karogu laukums, Senču akmens smaile, Saules vārti un svētnīcas ēka.

Svētnīcu ieskauj gleznainas ainavas un Latvijai nozīmīgs kultūrvēsturisks apvidus gan ar Sēlpili un Oliņkalnu, gan ar Lokstenes pilskalnu un Staburagu, kas tagad ir applūdināti. Uz svētnīcu var nokļūt, pārceļoties ar plostu. To iespējams gan apskatīt, gan rezervēt latvisko ģimenes godu un gadskārtu svinībām.

📍 "Liepsalas", Klintaines pagasts, Pļaviņu novads, Latvija
56.598900, 25.655900
🏠 www.dievturi.blogspot.com
+371 26449567

📄 www.plavinunovads.lv

Zemgales reģiona apskates objektu turpinājums 22. lpp.

21

23

📄 www.jekabpils.lv

23

23

Jēkabpils Vēstures muzeja Brīvdabas nodaļa "Sēļu sēta"

Daugavas kreisajā krastā izvietojusies Brīvdabas nodaļa "Sēļu sēta". Muzeja ekspozīciju veido sešas tradicionālas XIX gs. Augšzemes lauku celtnes, kas ataino tā laika latviešu dzīvi. Te apskatāmi arī Sēlijas novada vidēji turīga zemnieka XIX gs. darbarīki un sadzīves priekšmeti. Apmeklētājiem pieejamas izglītojošas programmas: "Ziepju gatavošanas

darbnīca", "Papīra ceļš", "Dabas spēks", "Sveču liešanas darbnīca", kā arī dažādi amatniecības darbi – dzijas vērpšana, miltu malšana, sviesta kulšana un ķimeņu siera siešana. "Sēļu sētā" atbilstīgi senām sēļu tradīcijām piedāvā arī latviešu lielāko godu – krustabu un precību svinēšanu.

📍 Filozofu iela 6, Jēkabpils, Latvija
56.495701, 25.873899
🏠 www.jekabpilsmuzejs.lv
+371 27029039

LATVIJA

JĒKABPILS PILSĒTA

Jēkabpils lepojas ar bagātīgu un neatkārtojamu folkloras un tradīciju mantojumu, kas mūsdienās joprojām ir svarīga latviskās kultūras un identitātes sastāvdaļa. Jēkabpils Vēstures muzeja Brīvdabas nodaļa "Sēļu sēta" ir vienīgā vieta Latvijā, kur vienkopus saglabāta sēļu XIX gadsimta koka ēku ekspozīcija, sadzīves priekšmeti, darbarīki, prasmes un tradīcijas. Šeit ir lieliska iespēja aplūkot autentiskas Augšzemes lauku celtnes un iedziļināties seno amatu prasmēs un sēļu tradīcijās.

24

Bioloģiskā un apskates saimniecība "Boļāni"

Ciemošanās laikā dziedošā sēļu saimniece Maija iepazīstinās ar senām teiksmām, lauku dzīves patiesībām un tradīcijām. Katru pavasari maijā var līdzi dziedāt vai ieklausīties Sēlpilij raksturīgajā pakalnu reišaitāj dabas akustikā ar balsīm un atbalsīm. Saimniecei ir pat pašai savs virtuālais dainu skapis, kur lasāmas 3389 Sēlpilī teiktās un pierakstītās dainas.

Skaistajā lauku saimniecībā var nobaudīt un iegādāties gardas zaļu tējas, augļu un ogu sukādes, unikālas sēļu karašas, mācīties tās pagatavot pēc senas dzimtas receptes. Tāpat iespējams doties izziņas pārgājienos dabas takās, tostarp uz Strūves ģeodēziskā loka punktu "Daborkalns".

- 📍 "Boļāni", Sēlpils pagasts, Salas novads, Latvija
56.585689, 25.687046
- 🌐 www.bolani.mozello.lv
+371 26496601

25

Latvju zīmju parks

Latviešu etnogrāfiskās rakstu zīmes veidojušās pirms vairāk nekā 3000 gadiem, lietotas kā simboli, elementi, informācijas nesēji un enerģijas izteiksmes veidi. Seno latvju zīmju parks tapis no 2008. līdz 2018. gadam un ir vienīgais šāda veida parks Latvijā. Parkā apskatāmas 11 vietējo amatnieku no ozolkoka darinātas zīmes, kas gadsimtu garumā latviešiem ir devušas spēku, veselību, labu ražu, piemēram, Zalktis, Jumis, Saule u. c. Gida stāstījumu papildina video prezentācija par parka tapšanu, tiek piedāvātas atraktīvas spēles un uzdevumi par latvju zīmēm.

- 📍 Leimaņi, Leimaņu pagasts, Jēkabpils novads, Latvija
56.310335, 25.925690

- 🏠 www.jekabpilsnovads.lv
+371 25945299

26

Sēļu lauku sēta "Gulbjji"

Viena no retajām vietām Latvijā, kur apskatāma un izjūtama Sēlijas vēsturiskajam novadam raksturīga sēta,

kurai piešķirta kultūras zīme "Latviskais mantojums" un "Latviešu virtuve". Daba, pašu izveidots neliels etnogrāfiskais muzejs, sēļu virtuve, ārstniecības augu

Zemgales reģions

- 🌐 www.jekabpils.lv
www.jekabpilsnovads.lv

kolekcija un senas ēkas ar saviem stāstiem. Mājas saimnieki piedāvā ekskursijas, ļaujot iepazīties ar sēju tradīcijām, gatavot un degustēt seno sēju ēdienus – strebekli, guļbišņikus un zāļu tējas, kā arī izmēģināt melno pirti, izmantojot pļavā sietas augu slotiņas un pašizgatavotu augu-medus skrubi. Te ir iespēja arī pārnakšņot, iepazīties ar seno latvju spēka zīmēm, svinēt svētkus īpašā gaisotnē, ar atbilstošām dziesmām, dejām un rotaļām.

- 📍 "Gulbjī", Rubenes pagasts, Jēkabpils novads, Latvija
56.136800, 26.064000
- 🏠 www.jekabpilsnovads.lv
+371 26416231

27

Pļavas muzejs

Bijušajā Kaldabruņas sākumskolā ir izveidots Pļavas muzejs, kurā apskatāma oriģināla ekspozīcija, kas veidota kā

cilvēka dzīves gājums saistībā ar dabu un latviešu tautas tradīcijām. Muzejam par pļavu daudzinašanu ir piešķirta kultūras zīme "Latviskais mantojums".

Atsevišķas ekspozīcijas veltītas smilgām, aizsargājamajiem augiem un Latvijas dabisko pļavu augiem. Sevišķu pārdzīvojumu sniedz multimedijālā ekspozīcija "Pusnakts pļavā". Videomateriālā iekļauta informācija, tēli, skaņas un ainavas, kas stāsta par mūsu tradīcijām, kas saistās ar notikumiem pēc krēslas iestāšanās. Sēlijas novada lepnums ir Kaldabruņas Māras josta, kuras oriģināla kopija ir apskatāma muzejā. Apmeklētāji klātienē var mēģināt un vērot, kā top stikla rotas un interjera priekšmeti vai kā strādā lāzergravēšanas iekārta.

- 📍 "Kaldabruņas skola", Rubenes pagasts, Jēkabpils novads, Latvija
56,095033, 26,067339
- 🏠 www.udenszimes.lv
+371 29548967

POLOCKAS PILSĒTA UN RAJONS

BALTKRIEVIJA

Dziesma pavada cilvēku no dzimšanas līdz pat nāvei. Polockas Podvinjas teritorijā paralēli Baltkrievijas kalendāro zemkopības un ģimenes rituālu dziesmām ir izplatīti tādi žanri, kuri citos reģionos tikpat kā nav zināmi, piemēram, pavasara ķekatu (budēļos iešana) rituāls, Meteņu svinēšana. Viena no Podvinjas dziesmu tradīcijas iezīmēm ir antifoniskā dziedāšana. Unikālajās meistarklasēs kopā ar folkloras kolektīviem "Vargāns" un "Spadčinas Galasy" pilsētas viesiem pavērsies Podvinjas tradicionālā mantojuma dzīles.

28

Bogatirskas lauku kultūras nams

Polockas reģionā ir saglabājusies unikāla sena dziesmu tradīcija – *kupalles* un ražas dziesmu "pārmaiņus" izpildījums – tā dēvētā antifoniskā (savdabīgs, sens kora (grupu) dziedājuma veids, kurā viena grupa uzsāk, bet otra pabeidz frāzi) dziedāšana. "Pārmaiņus" dziedāšanai, kas raksturīga tikai Polockas reģionam, piemīt īpatnības, ar kurām apmeklētāji varēs iepazīties rituālu vai meistarklases laikā ar folkloras kolektīvu "Spadčinas Galasy": apgūt vairākas tradicionālās dziesmas un ieslīgt melodiskās dziedāšanas skaņas.

- 📍 Bogatirskas ciems 25, Polockas rajons, Vitebskas apgabals, Baltkrievijas Republika
55.501482, 28.854541
- 🏠 www.polotsk-turizm.com
+375 214466949

29

Polockas Tūrisma informācijas centrs

Baltkrievu svētku tradīcijas sāka veidoties vēl senatnē, un kopš rašanās brīža tās arvien vairāk papildinājās ar

rituāliem. Meistarklasēs par baltkrievu tradicionālajām dejām un dziesmām kopā ar folkloras kolektīvu "Vargāns" ikviens var iemācīties autentiskas baltkrievu dziesmas un dejas no Podvinjas etnogrāfiskā reģiona un kļūt par dalībnieku šajā reģionā raksturīgajos kalendārajos

rituālos: *Masļeņica*, pavasara ķekatu rituāls, *Kupalle*, *Bagačs* (ražas novākšanas beigas; bagačs ir īpašs trauks, kurā sabēra graudus un vidū iesprauda sveci. Ar šo trauku apstaigāja mājas, svinot ražas novākšanu un vēlēt bagātīgu gadu).

- 📍 Franciska Skarinas pr. 8, Polockas pilsēta, Vitebskas apgabals, Baltkrievijas Republika
55.485158, 28.766435
- 🏠 www.polotsk-turizm.com
+375 214466949

30

Mākslas projekts "Raksti uz kokiem"

Ornaments ir tradicionālo krāsu ziedu un simbolu kopums, ko mūsu senči izmantojuši gadsimtiem ilgi. Katrs no tiem apzīmēja kaut ko īpašu un pildīja noteiktu funkciju. Mākslas projekts ļaus mūsdienu cilvēkam pieskarties slāvu garīgās tautas kultūras sakrālajam slānim, atklāt seno rakstu vērtību un nozīmes bagātību.

To var redzēt, dodoties lejup no Jefrosiņas Polockas pieminekļa uz seno pilskalnu.

📍 Pilsētas vēsturiskā daļa:

J. Polockas iela, pretī Ivana Briesmīgā vārpstai, Polockas pilsēta, Baltkrievijas Republika
55.488533, 28.768000

🌐 www.polotsk-turizm.com
+375 214466949

📍 www.polotsk-turizm.com

Šī brošūra ir sagatavota Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas pārrobežu sadarbības programmas Eiropas kaimiņattiecību instrumenta 2014.–2020. gadam atbalstītā projekta ENI-LLB-1-108 "Nemateriālās kultūras un vietējās vēstures mantojuma saglabāšanas, pieejamības un attīstības veicināšana, uzlabojot kultūras tūrisma konkurētspēju Latvijā, Lietuvā un Baltkrievijā" (*Rediscover the roots of regions*) ietvaros, kura mērķis ir veicināt nemateriālās kultūras un vietējās vēstures mantojuma saglabāšanu, pieejamību un attīstību, uzlabojot ilgtspējīgu kultūras tūrisma konkurētspēju Latvijā, Lietuvā un Baltkrievijā. Projekta kopējais finansējums ir 1 031 590,97 eiro, Eiropas Savienības līdzfinansējums – 928 431,87 eiro.

Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas pārrobežu sadarbības programma Eiropas kaimiņattiecību instrumenta ietvaros 2014.–2020. gadam ar Eiropas Savienības finansiālo atbalstu veicina Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas organizāciju

sinerģisku partnerību. Programmas stratēģiskais mērķis ir stiprināt attiecības, paaugstināt kapacitāti un dalīties pieredzē starp cilvēkiem un organizācijām, īstenojot kopīgus projektus ar mērķi paaugstināt vispārējo dzīves kvalitāti pierobežas reģionos. Programmai piešķirtais ES finansējums ir 74 miljoni eiro.

Eiropas Savienības dalībvalstis ir nolēmušas apvienot savu kompetenci, resursus un likteņus. Kopā tās ir izveidojušas stabilitātes, demokrātijas un ilgtspējīgas attīstības zonu, vienlaikus saglabājot kultūru daudzveidību, toleranci un personisko brīvību. Eiropas Savienība labprāt dalās savos sasniegumos un vērtībās ar valstīm un cilvēkiem ārpus ES robežām.

Šī brošūra ir tapusi ar Eiropas Savienības finansiālo atbalstu. Par šīs brošūras saturu pilnībā ir atbildīgs Zemgales plānošanas reģions, un tas nevar tikt izmantots, lai atspoguļotu Eiropas Savienības uzskatus.

Pateicamies par sadarbību projekta partneriem: Polockas rajona izpilddomnieka Sporta un tūrisma departamentam, Neretas novada pašvaldībai, Jēkabpils pilsētas pašvaldībai, Rokišķu Reģionālajam muzejam, Viļņas rajona pašvaldības administrācijai, objektu īpašniekiem, Zemgales un Polockas rajona tūrisma informācijas sniedzējiem, kas piedalījušies izdevuma tapšanā.

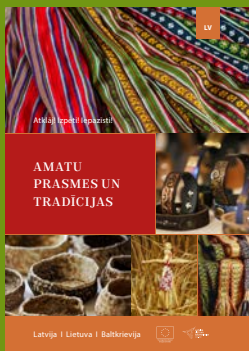
Izdevējs: Zemgales plānošanas reģions, www.zemgale.lv, 2021

Dizains, makets: Jolanta Deģe

Brošūrā izmantotas fotogrāfijas no Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas Tūrisma informācijas sniedzēju, objektu īpašnieku, muzeju, Oskara Kalniņa, Uģa Nasteviča, Mariana Dzvinela, Vidmanta Balkunas, Gintara Karosas, Polockas rajona izpilddomnieka Sporta un tūrisma departamenta, Neretas novada pašvaldības, Jēkabpils pilsētas pašvaldības un Rokišķu Reģionālā muzeja arhīviem.

Apskati un
meklē arī
citus tūrisma
maršrutus

Latvija | Lietuva | Baltkrievija